യോഗവാസിഷ്ഠഃ/പ്രകരണമ് 4✓
സ്ഥിതിപ്രകരണം സർഗം 18✓

ശ്രീവസിഷ്ഠ ഉവാച .

സർവ-സംസൃതി+ഖ+ണ്ഡേഷു ഭൂത-ബീജ-കലാ+ത്മനഃ .
ത+ന്മാത്ര+പ്രതി-ഭാസ+സ്യ+ പ്രതി-ഭാസേന ഭി+ന്നതാ .. 1

പ്രവൃ+ത്തിർ/വാ നിവൃ+ത്തിർവാ ത+ന്മാത്രാ/വൃ+ത്തി-പൂർവകമ് .
സർവസ്യ ജീവ-ജാതസ്യ സുഷുപ്/ത+ത്വാ/ദന+ന്തരമ് .. 2

പ്രവൃത്തി-ഭാജോ യേ ജീവാസ്/തേ ത+ന്മാത്ര+പ്രദർശിനഃ .
തന്മാ+ത്രൈക-തയാ സർഗാ+ന്മിഥഃഫ് പശ്യന്തി ക+ല്പിതാൻ .. 3

തന്മാ+ത്രൈ+ക്യ+പ്രണാലേന ചി+ത്രാഃസ് സർഗ-ജലാശയാഃ .
പരസ്പരം/ സംമില+ന്തി/ ഘനതാംയ് യാന്തി ചാഭിതഃ .. 4

കേചിത്/പൃഥക്/സ്ഥിതി-ഗതാഃഫ് പൃഥഗേവ ലയംങ് ഗതാഃ .
കേചി+ന്മിഥഃസ് സംമിലിതാ ജഗദ്/ഗുഞ്ജാ+ സ്ഥിതാ+ക്ഷതാ .. 5

ജഗ+ദ്രു-ഞ്ജാ/സഹ+സ്രാണി യ+ത്രാ/സംഖ്യാ+(നി-അ)ണാ-വണൗ .
അപരസ്പര-ല+ഗ്നാനി കാനനം/ ബ്ര+ഹ്മ നാമ തത് .. 6

മിഥഃസ് സംമി-ലനേ-നൈതാ ഘനതാം സമുപാ-ഗതാഃ .
യ+ദ്യ+ദ്യ+ത്ര യഥാ രൂഢംൻ തത്തത്/പശ്യതി നേതരത് .. 7

വർതമാനം മനോരാജ്യംൻ നൈഷ്ഫല്യം സമുപാഗതാ .
സാ കൃ+ത്തിർ/മനസോ+ ജ്ഞേയാ തസ്യ ജീവ-പരമ്പരാ .. 8

പരസ്പരം/ സംമിലതാം/ സർഗാണാം/ രൂഢ-ഭാവിനാമ് .
ദേഹസത്താ ഭൃശം/ രൂഢാ/ ദേഹാ-ഭാവസ്തു വിസ്മൃതിഃ .. 9

ദേഹ+ത്വപരി/രൂഢത്വാച്-ചി+ദ്ധേമ്നാ വിസ്മൃതാ+ത്മനാ .
മി+ഥ്യാനു-ഭൂതാ∫വിദ്യാ തു ശു+ദ്ധാ കടകതാ-മിതാ .. 10

യഥാ ശുദ്ധഃഫ് പ്രാണ-മരുത്-പര+പ്രാണാദി-വേദനാത് .
വേത്തി വേദ്യം മനോരാജ്യംൻ തഥാ സർഗാ+ന്ത/രാശ്രയമ് .. 15

സർവേഷാംഞ്ച് ജീവ-രാശീനാ-മാ+ത്മാ-വ+സ്ഥാ+ത്രയം ശ്രിതഃ .
ജാഗ്രത്-സ്വപ്ന-സുഷുപ്/+ത്യാ+ഖ്യ/മത്ര ദേഹോ ന കാരണമ് .. 12

ഏവമാത്മനി ജീവത്വേ സ+ത്യ-വ+സ്ഥാ+ത്രയാ+ത്മനി .
നചാമ്ഭ/സീവ വീചിത്വ-മസ്മിൻ/കചതി ദേഹതാ .. 13

ചിത്/കലാ-പദ-മാസാദ്യ സുഷുപ്/താ+ന്ത-പദ+സ്ഥിതമ് .
ബു+ദ്ധോ നിവർ/തേതേ ജീവോ മൂഢഃസ് സർഗേ+ പ്രവർതതേ .. 14

ദ്വയോ/രേക+സ്വരൂ/പൈവ+ സ്വസൗ/ഹാർദ-നിദർശനാത് .
അജ്ഞഃസ് സുഷുപ്തോ്ഽസംബുദ്ധോ/ ജീവഃഖ് കശ്-ചിഥ്.സ സർഗ/
ഭാക്..15

സർവ-ഗ+ത്വാ+ച്ചിതഃഖ് കശ്ചിത്/പരസർഗേണ നീയതേ .
സർഗേ സർഗേ പൃഥ+ഗ്രൂപം സ+ന്തി സർഗാ+ന്ത-രാ+ണ്യപി .. 16

തേ+ഷ്വ+പ്യ+ന്ത+സ്ഥ/സർ/ഗൗഘാഃഖ് കദലീ-ദല-പീഠവത് .
സർവ-സർഗാ+ന്തരാ-ദൂരം/ പത്ര-പീവര-വൃത്തിമത് .. 17

സ്വഭാവ-ശീതലം/ ബ്ര+ഹ്മ കദലീ-ദല-മ+ണ്ഡപഃ .
കദ+ല്യാ-മ+ന്യതാ നാ+സ്തി യഥാ പ+ത്ര-ശതേ+ഷ്വപി .. 18

ബ്രഹ്മ-ത+ത്ത്-വേ്ഽ+ന്യതാ നാസ്തി തഥാ സർഗ-ശതേ+ഷ്വപി .
ബീജമേവ രസാത്/ഫുല്ലം/ ഭൂത്വാ ബീജം പുനർഭവേത് .. 19

തഥാ+ ബ്രഹ്മ മനോ ഭൂത്വാ/ ബോധാദ്/ബ്രഹ്മ പരം ഭവേത് .
രസ-കാരണകം/ ബീജം/ ഫല-ഭാവേന ജൃമ്ഭതേ .. 20

ബ്രഹ്മ-കാരണകോ ജീവോ/ ജഗ+ദ്രൂപേണ ജൃമ്ഭതേ .
രസസ്യ കാരണംങ്ങ് കിം സ്യാ/ദിതി വക്തുംൻ ന യു+ജ്യതേ .. 21

ബ്രഹ്മണഃഖ് കാരണംങ്ങ് കിം സ്യാ/ദിതി വക്തുംൻ ന യു+ജ്യതേ .
സ്വഭാവോ നിർ/വിശേഷ+ത്വാത്/പരോ വക്തുംൻ ന യുജ്യതേ .. 22

നാകാരണേ കാരണാദി പരേ വസ്+ത്വാദി-കാരണേ .
വിചാര-ണീയഃസ് സാരോ ഹി കിമസാര-വിചാരണൈഃ .. 23

ബീജംഞ്ങ് ജഹദ്/ബീജ-വപുഃഫ് ഫലീ/ഭൂതംവ് വിലോ+ക്യതേ .
ബ്ര+ഹ്മാ/ജഹ+ന്നിജ-വപുഃഫ് ഫലം ബീജേ ച സംസ്ഥിതമ് .. 24

ബീജ+സ്യാകൃതി-മത്-സർവംൻ തേനാനാ-കൃതി-മത്/പദമ് .
ന യു+ജ്യതേ സമീ-കർതുംൻ തസ്മാൻ-നാസ്/+ത്യുപമാ ശിവേ .. 25

സ്വമേവ ജായതേ്ഽ+സ്വാഭംൻ/ ന ച ത+ജ്ജായ-തേ്ഽ+ന്യ-ദൃക് .
അതോ ന ജാതംൻ നാജാതംവ് വിദ്ധി+ ബ്ര+ഹ്മ നഭോ ജഗത് .. 26

ദൃശ്യം/ പശ്യൻഥ്.സ്വമാ+ത്മാനംൻ/ ന+ ദ്രഷ്ടാ സംപ്ര-പശ്യതി .
പ്രപഞ്ചാ+ക്രാന്ത-സംവി+ത്തേഃഖ്/ ക+സ്യോ-ദേതി നിജാ+ സ്ഥിതിഃ .. 27

മൃഗതൃഷ്ണാ-ജല+ഭ്രാ+ന്തൗ സ+ത്യാംങ് കൈവ വിദഗ്ധതാ .
വിദഗ്ധ-തായാം സത്യാംൻ തു കൈവാസൗ മൃഗ-തൃഷ്ണികാ .. 28

ആകാശ-വിശദോ+ ദ്രഷ്ടാ സർവാങ്ഗോ്പിന പ+ശ്യതി .
നേ+ത്രംൻ നിജ-മിവാ+ത്മാനംൻ ദൃശീ-ഭൂത-മഹോ+ ഭ്രമഃ .. 29

ആകാശ-വിശദോ+ ദ്രഷ്ടാ/ സർവാങ്/ഗോ്പി ന പശ്യതി .
തേഷാംൻ നിജ-മിവാ+ത്മാനംൻ ദൃശീ-ഭൂത-മിവാ+ഭ്രമഃ .. 30

ആകാശ-വിശദം/ ബ്ര+ഹ്മ യ+ത്നേ-നാപി ന ല+ഭ്യതേ .
ദൃ+ശ്യേ ദൃ+ശ്യ-തയാ- ദൃഷ്ടേ+ ത്വ+സ്യ ലാഭഃസ് സുദൂരതഃ .. 31

താദൃഗ്/ഭാവ+സ്വരൂപേണ വിനാ യ+ത്ര ന ദൃ+ശ്യതേ .
തത്രാപി/ ദൂരോ/ദസ്തൈവ+ ദ്രഷ്ടുഃസ് സൂക്ഷ്മ+സ്യ ദൃശ്യതാ .. 32

ദൃശ്യംഞ്ച ദൃ+ശ്യതേ തേന+ ദ്രഷ്ടാ രാമ ന ദൃ+ശ്യതേ .
ദ്രഷ്ടൈവ സംഭവ+ത്യേകോ നതു ദൃ+ശ്യ-മിഹാസ്തി ഹി .. 33

ദ്രഷ്ടാ സർവാ+ത്മകോ ദൃ+ശ്യേ+ സ്ഥിതശ്-ചേത്/കൈവ+ ദ്രഷ്ടൃതാ .
സർവശക്തിമതാ രാജ്ഞാ യദ്യത്-സംപദ്യതേ യഥാ .. 34

ത+ത്ത-ഥാനു-ഭവ+ത്യാശു/ സ ഏവോ-ദേതി ത+ത്തഥാ .
യഥാ മധുര-സോ+ല്ലാസഃഖ് ഖ+ണ്ഡോ ഭവതി ഭാസുരഃ .. 35

രസ-താമ/ജഹ+ച്ചൈവ/ ഫലപുഷ്പ-ലതോ+ന്നതഃ .
ചിദു+ല്ലാസസ്/തഥാ ജീവോ ഭൂയോ ഭവതി ദേഹകഃ .. 36

ചി+ന്മാ+ത്രതാംൻ താമ-ജഹ-ദേവ ദർശന/ദൃക്/മയമ് .
അന്തഃസ്-സ്വാനു/ഭവ+ശ്ചൈവ/ ജഗ+ത്സ്വപ്നം/ പ്രപശ്യതി .. 37

അഹംൻ-താദി-രസേ ഭൗമേ/ ഖ+ണ്ഡ-ക+ത്വ-മിവാ+ത്മനി .
നാനാ-ഖ+ണ്ഡ-സഹ+സ്രൗഘ്നൈ/ര+ദ്വിതീ/യൈർ/നിജാത്മനഃ .. 38

യഥോദേതി രസോ ഭൗമശ്-ചി+ത്തഥോ-ദേ-ത്യ-സംഭ്രമമ് .
ചി+ദ്ര-സോ+ല്ലാസ-വൃ+ക്ഷാണാംങ് കചതാ-മാത്മനാ+ത്മനി .. 39

ദൃ+ശ്യ-ശാഖാ-ശതാ+ഡ്യാനാ-മിഹ നാ+ന്തോ്വ-ഗ+മ്യതേ .
ഖണ്ഡഃഥ് പ്ര+ത്യേക-മേവായംയ് യഥാ രസ-ചമത്/കൃതിമ് .. 40

സ്വാദയ+ത്യേവ-മേഷാ ചിത്/പൃഥക്/പ+ശ്യതി സം+സ്ഥിതിമ് .
യാ യോ-ദേതി യഥാ യ+സ്യാ/ ജീവ-ശ+ക്തേഃസ് സ്വസം-സൃതിഃ .. 41

താംൻ താംൻ തഥൈതി സാ+ സ്വാ+ത്മ-ചി+ദ്രൂപ-ഭുവന+സ്ഥിതിമ് .
ജീവ-സംസൃ-തയഃഖ് കാശ്ചിൻ/പ്രമില+ന്തി പരസ്പരമ് .. 42

സ്വയംവ് വിഹൃത്യ സംസാരേ/ ശാ+മ്യ+ന്തി ചിര-കാലതഃ .
സൂ+ക്ഷ്മയാ പരയാ/ ദൃഷ്ട്യാ+ ത്വം പശ്യ+ ജ്ഞാന-ചേതസാ .. 43

ജഗ+ജ്വാല-സഹസ്രാണി പരമാ+ണ്വ+ന്ത-രേഷ്വപി .
ചി+ത്തേ നഭസി പാഷാണേ+ ജ്വാലായാ-മനിലേ ജലേ .. 44

സ+ന്തി സംസാര-ല+ക്ഷാണി തിലേ തൈല-മിവാ-ഖിലേ .
സി+ദ്ധി-മേതി യദാ ചേതസ്/തദാ ജീവോ ഭവേ+ച്ചിതിഃ .. 45

ശു+ദ്ധാ/ ചസാ സർവ-ഗതാ/ തേന ത+ന്മേലനം/ മിഥഃ .
സർവേഷാം/ പദ്മജാ-ദീനാം/ സ്വസ+ത്താ+ഭ്രമ-രൂപകഃ .. 46

ജഗദ്-ദീർഘ-മഹാ+സ്വപ്നഃസ് സോ്യ-മന്തഃസ് സമു+ത്ഥിതഃ .
സ്വപ്നാ+ത്സ്വപ്നാ+ന്തരംയ് യാന്തി കാശ്ചിദ്/ഭൂത-പരമ്പരാഃ .. 47

തേനോപ-ലമ്ഭഃഖ് കു+ഡ്യാദാ/വസൗ/ ദൃഢ-തരഃസ് സ്ഥിതഃ .
യ+ദ്യ+ത്ര ചിദ്/ഭാവയതി ത+ത്ത+ത്രാശു ഭവ+ത്യലമ് .. 48

തയാ+ സ്വപ്നേ്പിയ/ദൃഷ്ടംൻ തത്/കാലേ സ+ത്യ-മേവ തത് .
ചിദണോ-ര+ന്തരേ സ+ന്തി സമസ്/താനു-ഭവാ-ണവഃ .. 49

യഥാ ബീജാ+ന്തരേ പ+ത്ര-ലതാ-പുഷ്പ-ഫലാ-ണവഃ .
പരമാണു-ജഗ+ത്യ+ന്തർ/മ+ന്യേ ചിത്/പരമാ/ണവഃ .
ലീന-മാകാശ-മാകാശേ+ ദ്വൈ-തൈ+ക്യ+ഭ്രമ-മു+ത്സൃജ .. 50

ദേശകാല+ക്രിയാ/+ദ്രവ്യൈഃസ്/ (സ്-വൈ)രേ-വാണുഭി-രേവ ചിത് .
അണൂ-നനു-ഭവ+ത്യ+ന്ത/രിത-രാണി നസം/ഭവാത് .. 51

സ്വയം/ സർഗ+സ്യ കചിതഃസ് സ്വപ്നേ ചിദണു-ഖ+ണ്ഡകഃ .
ബ്ര+ഹ്മാദേഃഖ് കീട-നിഷ്ഠ+സ്യ/ ദേഹ/ദൃഷ്+ട്യാനു-ഭാവിതഃ .. 52

കചിതംങ്ങ് കി+ഞ്ചിദേ-വേഹ/ വസ്തു-തസ്തു ന കിംചന .
സ്വയം/ സത്യം/ സ്വാദ-യ+ന്തേ+/ ദ്വൈതംഞ്ങ്- ചിത്/പരമാ-ണവഃ .. 53

സ്വയം/ പ്രകചതി+ സ്ഫാര/ദേഹ+ശ്ചിദണു-ഖ+ണ്ഡകഃ .
നേ+ത്രാദി-കുസുമ+ദ്വാരൈഃസ്/ സംവി-ദാമോദ-മുദ്ഗിരൻ .. 54

സംപ+ശ്യതി-തരാംങ്ങ് കശ്ചി+ദ്വഹീ-രൂപേണ ചി+ദ്ധടഃ .
സർവ-ഗത്വാ-ദനാ-ശി+ത്വാ/ദൃശ്യ-ബീജ+സ്യ വൈ ചിതേഃ .. 55

അ+ന്ത-രേവാ-ഖിലംങ്ങ് കശ്ചിത്/പ+ശ്യ+ത്യവി-മലംഞ്ഞ് ജഗത് .
ത+ത്രാതി-കാല-കലനാ-ദു+ന്മ+ജ്ജതി നിമ+ജ്ജതി .. 56

സ്വപ്നാ+ത്സ്വപ്നാ+ന്തരംൻ ത+ത്ര തഥാ പ+ശ്യൻ/പുനഃഫ്പുനഃ .
മി+ഥ്യാ വടേഷു ലുഠതി/ ശിലേവ ശിഖര-ച്യുതാ .. 57

കേചിത്-സംമിലിതാഃഖ് കേചി/ദാ+ത്മ+ന്യേവാ+ഭ്രമേ+ സ്ഥിതാഃ .
മഗ്നാഃസ് സ്വസം/വിത്/പ്രസരേ+ സ്ഫുര+ന്തോ ദേഹ-ഖ+ണ്ഡകാഃ .. 58

സ്വയ-മ+ന്തഃഫ് പ്രപ+ശ്യ+ന്തി യേ ജഗ+ജ്ജീവ-വി+ഭ്രമമ് .
തൈസ്/തൈഃഖ് കൈ+ശ്ചി+ത്തതംൻ ദൃശ്യ-
മസ+ത്സ്വപ്ന-വദാ+ശ്രിതമ് .. 59

സർവാ+ത്മ+ത്വാത്/സ്വഭാവ+സ്യ/ തദ്-ദൃശ്യം/ സ+ത്യ-മാ+ത്മനി .
സർവഗംവ് വി+ദ്യതേ യ+ത്ര ത+ത്ര സർവ-മുദേ-തി ഹി .. 60

ജീവാ+ന്തഃഫ് പ്രതി-ഭാസ+സ്യ സർവ+സ്യ/ പുനര+ന്തരേ .
ജീവ-ഖ+ണ്ഡ ഉദേ+ത്യുച്ചൈസ്/ത+സ്യാ+ന്തരി/തരോ്ഽപി ച .. 61

ജീവാ+ന്തർ/ജായതേ ജീവസ്/ത+സ്യാ+ന്ത-രപി ജീവകഃ .
സർവ+ത്ര രമ്ഭാ/ദലവ+ജ്ജീവോ/ ജീവാ+ന്തരേ-വ ഹി .. 62

ദൃ+ശ്യ-ബു+ദ്ധി-പരാ-വൃത്തൗ/ സമ-മേത-ദന+ന്തരമ് .
ഹേമ്നീവ/ കടകാ-ദി+ത്വം/ പരി+ജ്ഞാതംവ് വിന+ശ്യതി .. 63

വിചാരോ യസ്യ നോദേതി കോ്ഽഹംങ്ങ് കിമിദ-മി+ത്യലമ് .
ത+സ്യാ+ന്തർന വിമു+ക്തോ്ഽസൗ ദീർഘോ ജീവ+ജ്വര+ഭ്രമഃ .. 64

വിചാരഃസ്/ സഫലസ്/തസ്യ/ വി+ജ്ഞേയോ യ+സ്യ സ+ന്മതേഃ .
ദിനാനു-ദിന-മായാതി താനവം/ ഭോഗ/ഗൃ+ധ്രതാ .. 65

യഥാ ദേഹോപ-യു+ക്തം ഹി/ കരോ+ത്യാരോ+ഗ്യ/മൗഷധമ് .
തഥേ+ന്ദ്രിയ-ജയേ്ഽ+ഭ്യസ്തേ വിവേകഃഫ് ഫലിതോ ഭവേത് .. 66

വിവേകോ്ഽ+സ്തി വച+സ്യേവ ചി+ത്രേ്ഽ+ഗ്നി-രിവ ഭാ+സ്വരഃ .
യ+സ്യ തേനാ-പരി+ത്യ+ക്താ ദുഃഖാ/യൈവാ-വിവേ-കിതാ .. 67

യഥാ+ സ്പർശേന പവനഃസ്/ സത്താ-മായാതി നോ ഗിരാ .
തഥേ+ച്ഛാ-താനവേ-നൈവ/ വിവേകോ്ഽ+സ്യ വിബു+ധ്യതേ .. 68

ചി+ത്രാ-മൃതംൻ നാമൃത-മേവ വി+ദ്ധി
ചി+ത്രാ-നലംൻ നാനല-മേവ വി+ദ്ധി .
ചിത്രാങ്/ഗനാ നൂന-മനങ്ഗ-നേതി
വാചാ വിവേകസ്/ത്വവി-വേക ഏവ .. 69

പൂർവംവ് വിവേകേന തനു+ത്വമേതി
രാഗോ/ഥ വൈരംഞ്ച് ച സമൂല-മേവ .
പശ്ചാത്/പരി+ക്ഷീയത ഏവ യ+ന്തഃസ്
സ പാവനോ യ+ത്ര വിവേകി-താസ്തി .. 70

ഇ+ത്യാർഷേ+ ശ്രീവാസിഷ്ഠമഹാരാമായണേ+ സ്ഥിതി+പ്രകരണേ ജീവന-ഖ+ണ്ഡ-കാവ-താരോ നാമാഷ്ടാ-ദശഃസ് സർഗഃ .. 18 ..
ഓം
****
CHECKED BY GURU P.R.IYER
12.10.2023